

Костів О.

*аспірант НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака
НАПрН України*

ДОГОВІР ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРАВ В СИСТЕМІ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ПРАВОВЛАСНИКІВ

Закон України «Про авторське право і суміжні права» у ст. 45 встановлює, що «Суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами: особисто; через свого повіреного; через організацію колективного управління» [1]. І якщо суб'єкт обере для управління своїми правами третій варіант, то основним законодавчим актом, який регулює дану сферу суспільних відносин, є Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав».

Особливістю вказаного закону є те, що на приведення у відповідність до європейських вимог, він деталізував і значно розширив норми розділу IV закону про авторське право. Серед нововведень прийнятого закону є:

- заміна системи уповноважування організацій колективного управління правами на систему акредитації;

- введення понять «добровільне», «обов'язкове» та «розширене» колективне управління, яких не існувало раніше;

- зміна розуміння поняття «незапитаних коштів» як частини доходу від прав, не розподіленої і (або) не виплаченої у встановлений Законом строк внаслідок неможливості ідентифікації відповідних об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та (або) правовласника щодо таких об'єктів чи об'єктивної неможливості виявити місцезнаходження ідентифікованого правовласника та виплатити йому кошти;

- деталізоване регулювання повноважень Установи щодо здійснення державного нагляду за діяльністю організацій колективного управління ;

- нововведені нормативні вимоги щодо забезпечення прозорості діяльності організацій колективного управління та багато іншого.

Договір про представництво прав у Законі визначений письмовий (електронний) договір між організаціями колективного управління, у тому числі з аналогічними іноземними організаціями, яким одна організація уповноважує іншу організацію здійснювати управління правами на відповідні об'єкти авторського права і (або) суміжних прав [2]. Оновлення всієї системи колективного управління правами вплинула і на те, що договірні конструкції у досліджуваній сфері не мають усталених традицій правозастосування. Відносно небагато в цивілістичній науці є досліджень договорів у сфері колективного

управління, більшість із існуючих розглядають виключно договори між право власниками та організаціями колективного управління правами, а не договори між самими організаціями. Відтак, дослідження поняття та юридичної природи договорів про представництво прав є актуальним і має практичне застосування.

Отож, законом встановлено, що «Організації колективного управління можуть об'єднуватися на договірних засадах для реалізації спільних завдань та укладати між собою договори про партнерство та договори про представництво прав. Функції з розширеного та обов'язкового колективного управління не можуть бути передані на підставі договору про партнерство чи договору про представництво прав» [2]. Із означеної норми вбачається, що договори про представництво прав можуть бути елементом суспільних відносин виключно добровільного колективного управління правами як колективного управління, що здійснюється організаціями колективного управління, зареєстрованими у встановленому Законом порядку, виключно щодо об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, включених до каталогу відповідної організації колективного управління.

Вказане обмеження сфери застосування даного роду договорів є, на нашу думку, логічним і вірно прописаним законодавцем, адже не можна передавати представництво інтересів осіб, які безпосередньо не передали право управління первинним колективним організаціям. Чіткість викладення позиції законодавця не допускає розширеного тлумачення норми щодо таких договорів, а тому одразу формує межі можливостей договірних відносин між самими організаціями.

Зважаючи, що окремих положень в законі, які б стосувались договорів про представництво, немає, то на нього поширюються загальні положення ЦК України про договори з урахуванням особливостей договорів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, передбачених главою 75 ЦК України.

Серед загальних вимог до досліджуваного виду договорів слід віднести: письмову (в тому числі електронну) форму, двосторонність даного виду договору, консенсуальність, оплатність чи безоплатність, його представницький характер, оскільки предметом договору є здійснення управління правами на відповідні об'єкти авторського права і (або) суміжних прав.

Визначальною особливістю цієї групи договорів є те, що представництво стосується об'єктів, що мають нематеріальний характер, відтак організація передає іншій організації право розпорядження лише належними майновими правами інтелектуальної власності на об'єкт, а не самим об'єктом.

За договором про представництво одна сторона – управитель (національна чи іноземна організація колективного управління правами) здійснює в інтересах іншої сторони – довірителя (національної чи іноземної

організації колективного управління правами) юридичні і фактичні дії, спрямовані на укладення договорів на використання творів з користувачами, збір і розподіл винагороди, інші дії, необхідні для захисту невиключно майнових прав на використання твору, виконання, фонограми, відеограми чи програми організації мовлення, управління якими здійснює управитель від імені довірителя та в його інтересах за плату, в строк і на умовах договору та закону.

Зміст переданих на управління управителю прав обмежений змістом прав, що має довіритель, причому передаватись на управління можуть весь комплекс належних прав, або ж його частина. Все залежить від намірів сторін і їх домовленості.

В переважній більшості вказані договори мають такий оплатний характер, скільки самі організації є неприбутковими і не можуть використовувати об'єкти авторського та суміжних прав для отримання прибутку, залишення певної частки від зібраної право власникам винагороди – реальна та адекватна практика представництва у досліджуваній сфері.

Підводячи підсумок варто зазначити, що договори про представництво дозволяють розширювати сферу колективного управління правами в сучасному глобалізованому світі і представляти інтереси правовласників в будь-якій точці світу. Без досліджуваної категорії договорів зібрати і розподілити винагороду за використання об'єктів в іноземних країнах було б неможливим, відтак інтереси правовласників мають можливість бути захищеними в повній мірі. Проста письмова форма договору, в тому числі й електронна, дає можливість оперативно співпрацювати організаціям і уникати втрати часу на різного роду посвідчування чи реєстрацію. Зважаючи, що система колективного управління правам в цілому стосується не виключних майнових прав і простістю договірних відносин, ускладнювати процес представництва між самими організаціями також не має очевидної необхідності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст.64.
2. Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» від 15.05.2018 № 2415-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 32, ст.242.